

سروی وضعیت کاروبار

اتاق تجارت و صنایع افغانستان

جوزا 1395

به همکاری اداره جی آی زید

سروی وضعیت کاروبار اتاق تجارت و صنایع افغانستان

جوزا ۱۳۹۵

- متشبهین در مقایسه با سروی قبلی نسبت به آینده کاروبارشان تاحدودی خوشبین تر شده اند.
- تفاوت میان وضعیت کاروبار ولایات مختلف زیاد می باشد، و بر اساس این سروی بلخ نامناسب ترین و ننگرهار مناسب ترین وضعیت را گزارش داده اند.
- بررسی شاخص فرمایشات متشبهین کابل از سال 1391 تا کنون نشان می دهد که رضایت آنان از وضعیت فرمایشات شان بصورت مداوم کاهش یافته است.
- طبق این سروی کمبود امنیت، کاهش تقاضا و بازار برای محصولات و خدمات و عدم اصلاحات اداری مهم ترین موانع برای توسعه و انکشاف کاروبار متشبهین می باشند.
- تمام سکتورها اظهار امیدواری کرده اند که در شش ماه آینده نسبت به سه ماه گذشته احتمالاً افراد بیشتری استخدام خواهند کرد.

الف. شرایط کاروبار

شرایط کاروبار شاخصی برای شناسایی سیر رشد تولید ناخالص داخلی می باشد. این شاخص معمولاً تغییرات در سطح تولید ناخالص داخلی را برای چند ماه آینده پیشبینی می کند، مشروط به آنکه درین مدت تغییر غیر قابل پیشبینی در شرایط کلی اقتصاد بوجود نیاید.

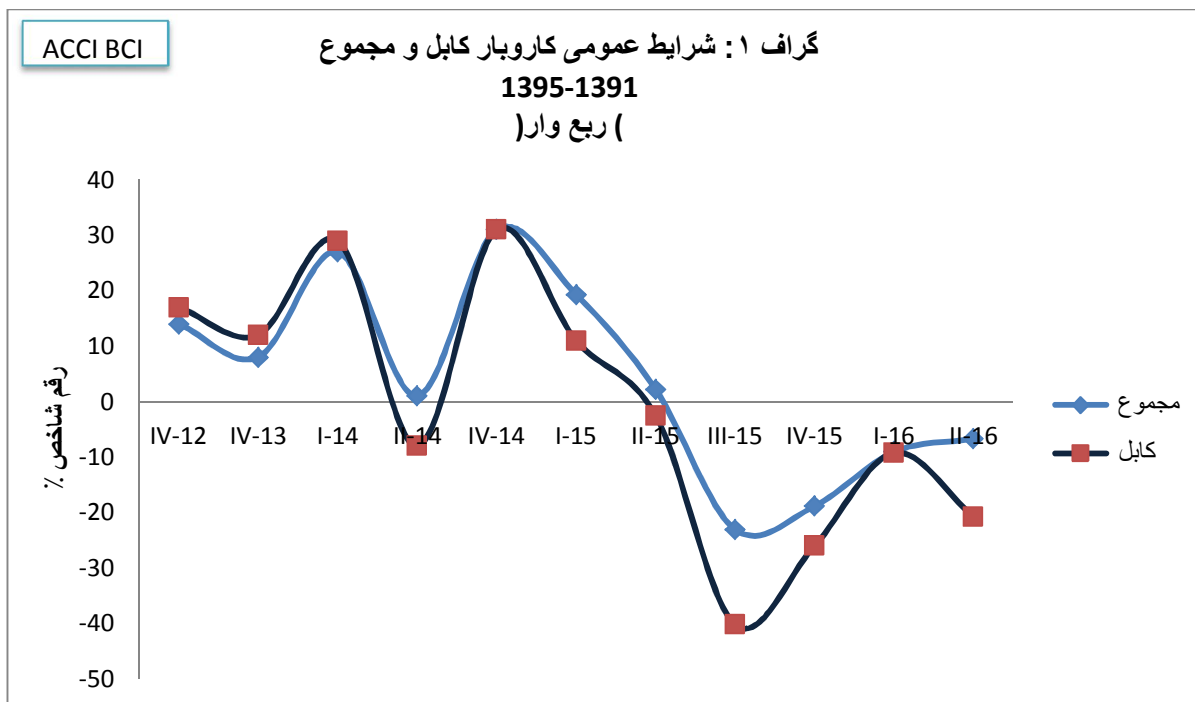
شاخص شرایط کاروبار بر قضاوت مسوولان شرکت ها درمورد وضعیت کاروبار و انتظارات تجاری شان برای شش ماه آینده استوار است که با معیار پذیرفته شده بین المللی محاسبه می گردد (برای معلومات بیشتر به ضمیمه در پایان گزارش مراجعه کنید).

دامنه قیمت این شاخص ها بین مثبت 100 و منفی 100 می باشد، طوری که صفر به مفهوم عادی بوده و از صفر تا مثبت 100 شرایط مثبت کاروبار و از صفر تا منفی 100، شرایط منفی کاروبار تلقی می گردد.

الف.1- شرایط عمومی کاروبار و شرایط کاروبار به تفکیک هر ولایت:

شاخص شرایط عمومی کاروبار در ماه جوزا 1395 برای کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات در مجموع (6.70-) می باشد، در حالیکه در سروی قبلی این رقم (9.07-) بود. در مقایسه با سروی قبلی متشبهین در مورد آینده کاروبارشان کمی خوشبین تر شده اند.

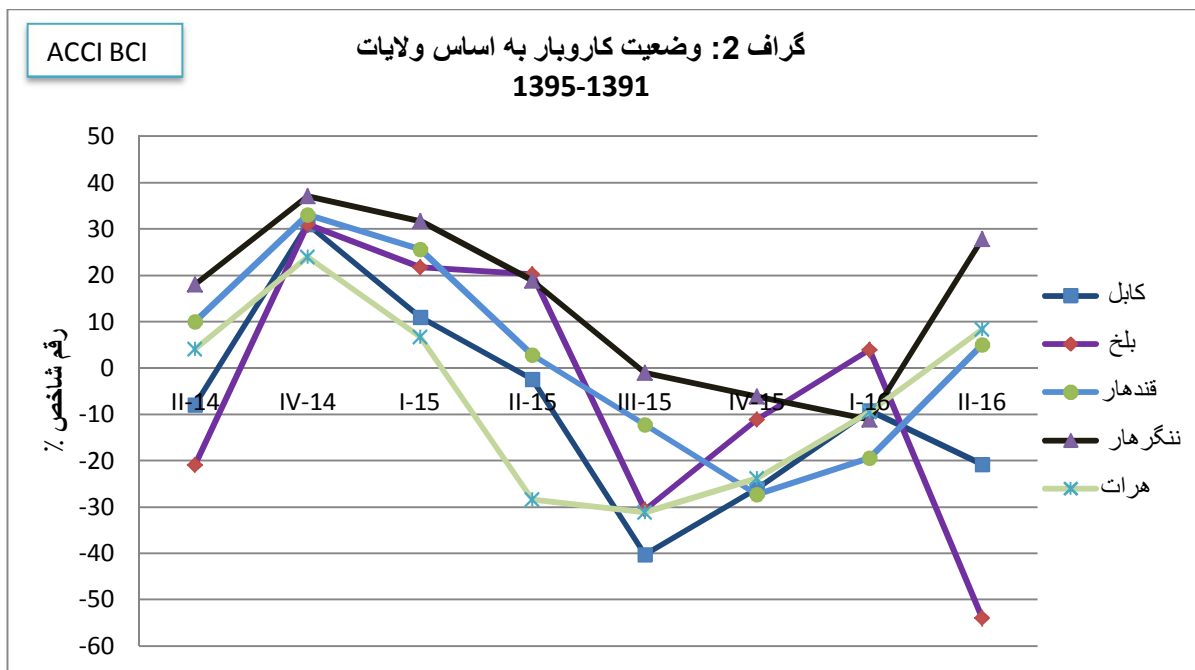
در میان شرکت های سروی شده هنوز امیدواری وجود دارد که در ماه های آینده وضعیت کاروبارشان بهتر خواهد شد (22.5) ولی این شرکت ها از وضعیت کنونی خود شدیداً ناراضی اند (41.43-).

متشبهترین بلخ در این سروی در پایین ترین درجه رضایت قرار دارند. آنها وضعیت کنونی و توقعات کاروبار شان را خرابتر از دیگر ولایات گزارش داده اند. پس از بلخ، کابل قرار دارد.

طوری که در گراف (2) نشان داده شده است ولایات ننگرهار، هرات و قندهار نسبت به دور قبلی سروی خوشبین تر شده و در وضعیت بهتر قرار دارند¹. بررسی و مقایسه ارقام چند سروی اخیر محیط کاروبار را بسیار بی ثبات و نامناسب نشان میدهد.

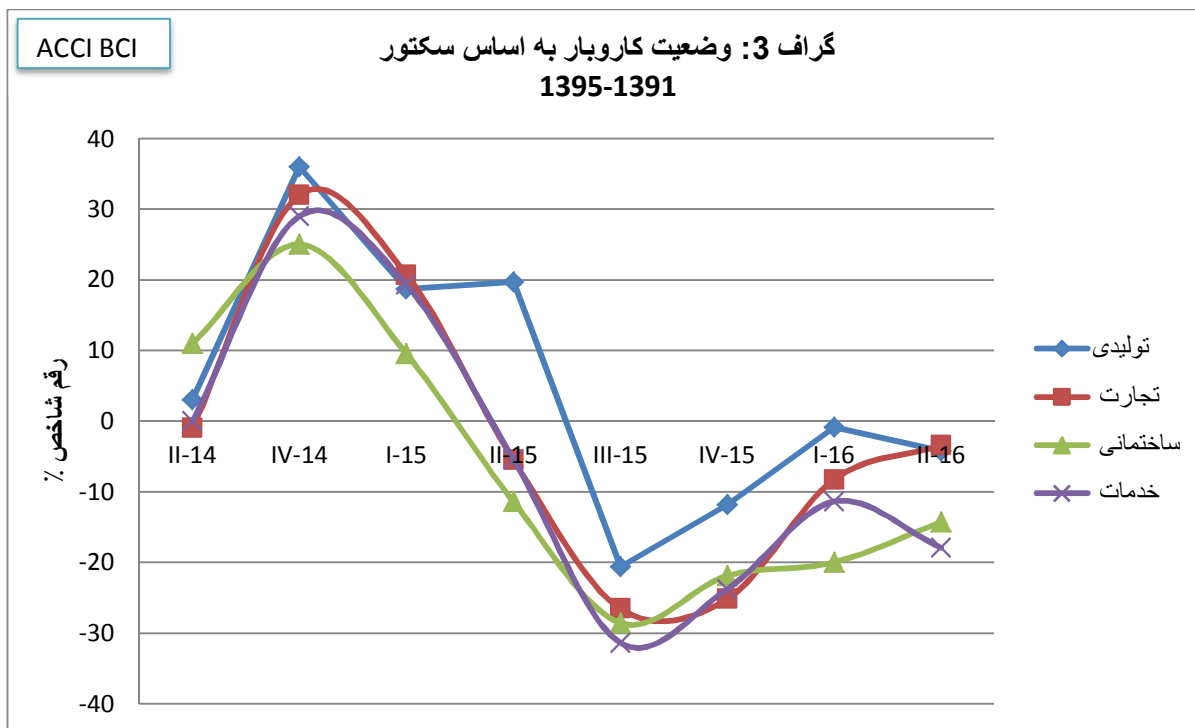
¹ مناطق تحت سروی به مرور زمان از دو زون کابل و بلخ به پنج زون مهم اقتصادی کشور ذیلاً افزایش یافته است:
IV-2012: کابل و بلخ
IV-2013: کابل، بلخ و قندهار
I-2014: کابل، بلخ، قندهار و ننگرهار
II-2014 تاکنون: کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات

الف. ۲- شرایط کاروبار به تفکیک سکتور:

سروی وضعیت کاروبار در دو سکتور (ساختمانی و تجارت) حاکی از بهبود وضعیت کاروبار نسبت به سروی قبل می‌باشد. سکتور خدماتی در مقایسه با سکتورهای دیگر در بدترین وضعیت و سکتور تجارت در بهترین وضعیت قرار دارند. اما شاخص رضایت تمام سکتور ها منفی است.

طوری که در گراف (3) نشان داده شده است سکتور تولید و ساختمانی نیز از وضعیت خراب کاروبار رنج می‌برند. حاصل تفریق پاسخ های مثبت و منفی برای شرایط کنونی کاروبار نیز نشان میدهد که شاخص رضایت از وضعیت کاروبار برای سکتورهای مختلف بین 30.3- و 48.96- گزارش شده است. البته باید یادآور شد که پاسخ دهندگان نسبت به آینده در مقایسه با سروی قبلی خوشبینی بیشتری نشان داده اند.

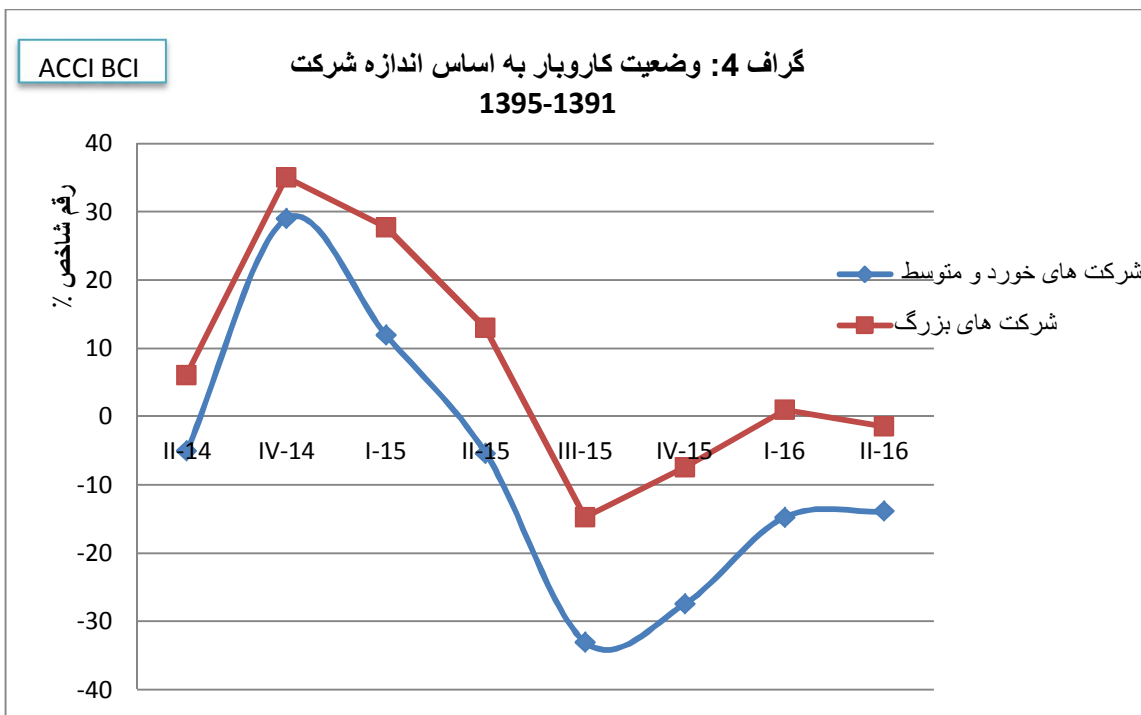
با وجود رشد اندک در توقعات شرکت های سروی شده، بررسی چهار سروی اخیر نشان میدهد که وضعیت واقعی کاروبار در حال خرابتر شدن است.

الف ۳- شرایط کاروبار به تفکیک اندازه شرکت ها:

شرایط کاروبار برای شرکت های کوچک و متوسط نسبت به سروی گذشته بهتر گزارش شده است.

شاخص شرایط کاروبار برای شرکت های کوچک و متوسط در ماه حمل 1395 (-14.74) بود، اما اکنون این شاخص به (-13.88) افزایش یافته است.

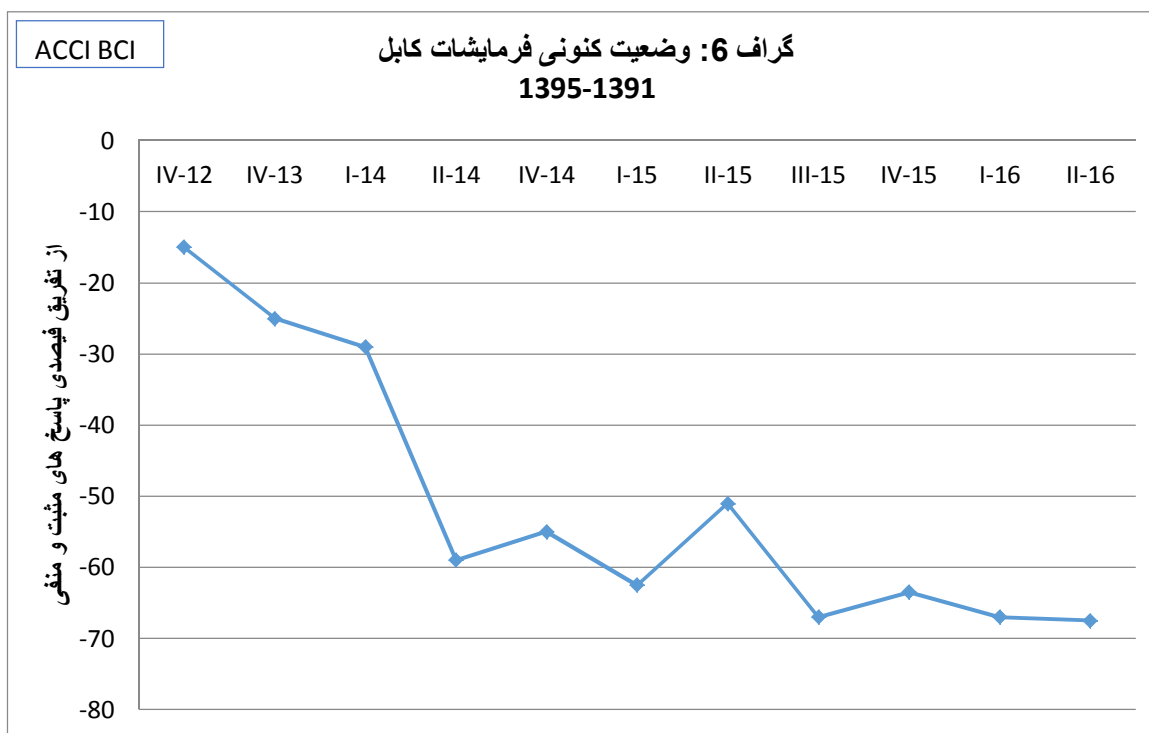
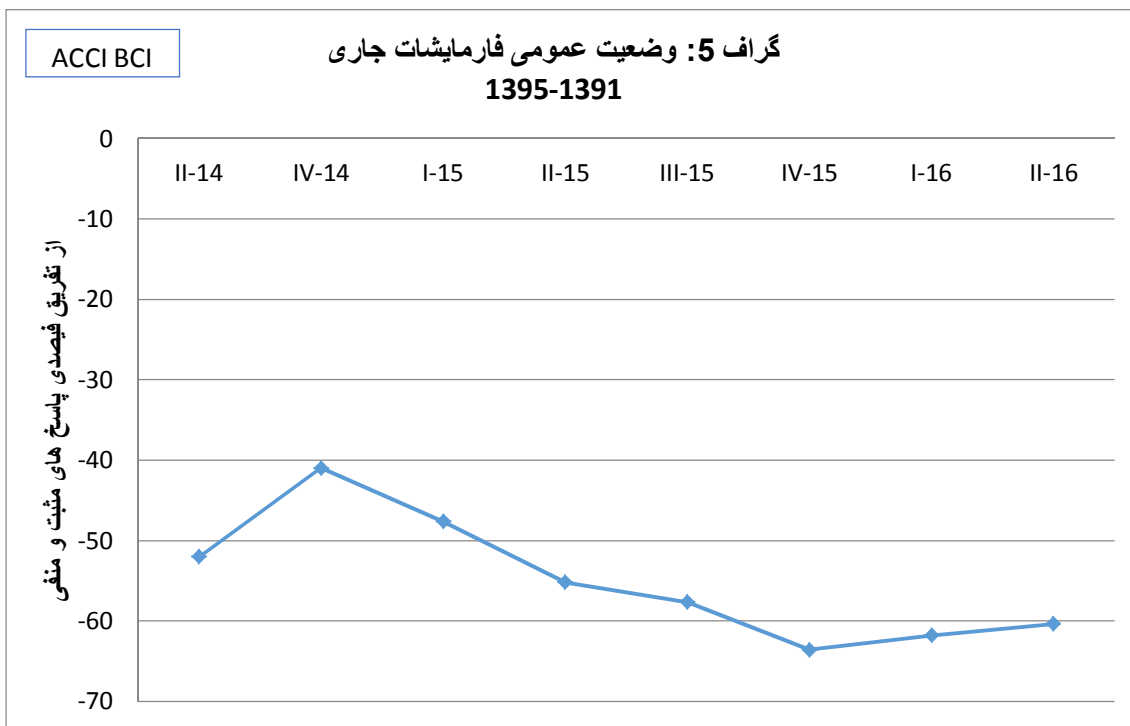
شاخص شرایط کاروبار برای شرکت های بزرگ (-1.5) است در حالیکه این رقم در سروی گذشته (1) بود.

ب- فرمایشات:

فرمایشات شاخص دیگری برای ارزیابی وضعیت کاروبار است. باید یادآور شد که ارقام این بخش نیز حاصل تفریق پاسخ های مثبت و منفی می باشد.

فرمایشات در وضعیت بدی قرار دارد، و نسبت به سرور قبلی (-61.79) تغییر چندانی (-60.36) نکرده است.

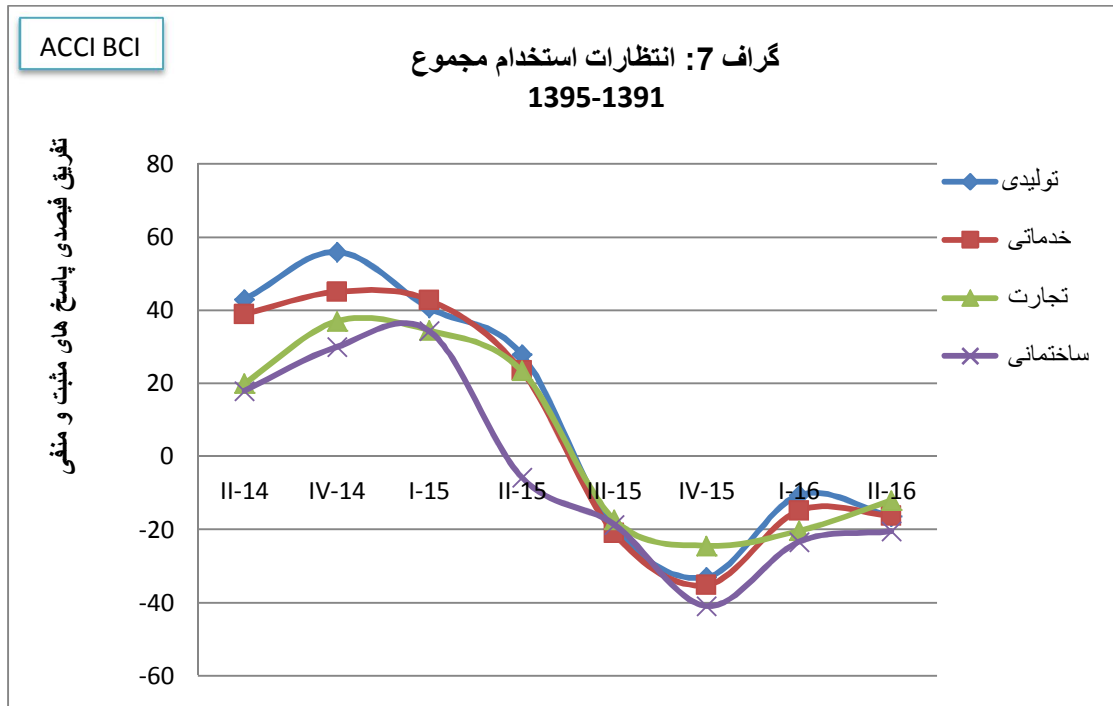

بررسی شاخص فرمایشات در کابل از سال 1391 تا کنون نشان می دهد که رضایت متشیان از وضعیت کنونی فرمایشات شان بصورت مداوم کاهش یافته است و در سرور کنونی نیز این روند سیر نزولی داشته است.

ج- انتظارات استخدام :

در کل مدیران و مالکان شرکت های سروی شده نسبت به استخدام کارکنان ماهر در سه ماه آینده به اندازه کافی خوشبین نیستند.

شاخص عمومی امیدواری متشابهین برای استخدام بدون تفکیک سکتور (4.64) می باشد که نسبت به سروی گذشته (13.4) این رقم بسیار پایین است.

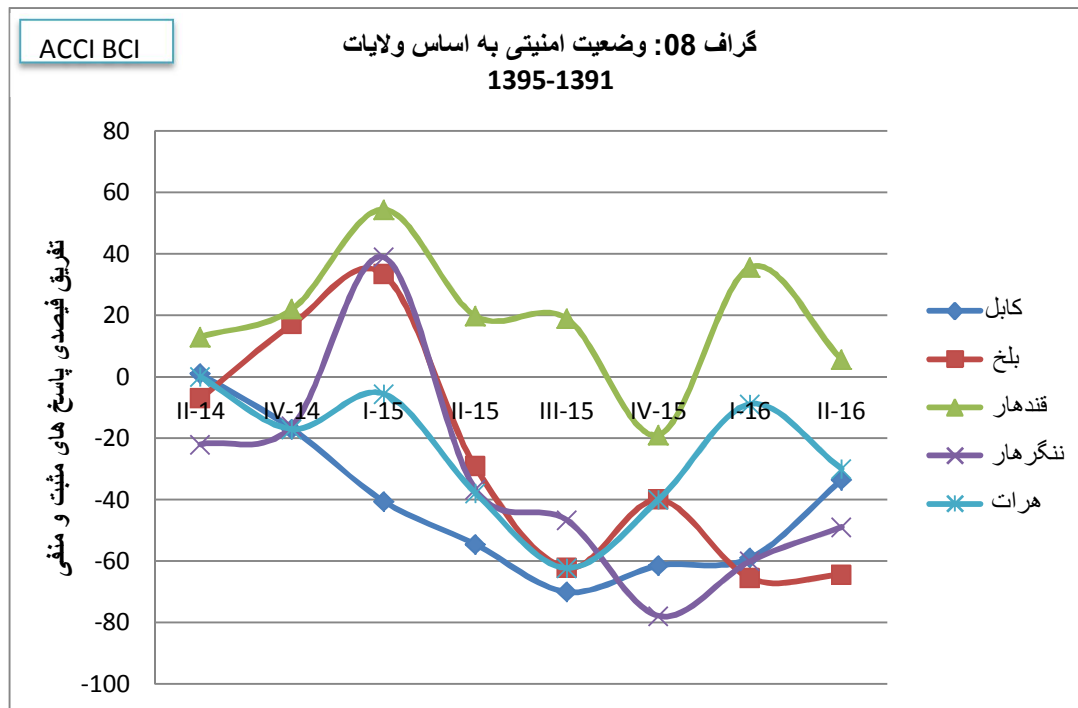
قابل یادآوری است که وضعیت کنونی استخدام نسبت به توقعات پاسخ دهندگان سروی قبل بسیار متفاوت است.

در ماه حمل شرکت ها گفته بودند که انتظار دارند در سه ماه آینده سطح استخدام بصورت متوسط حدود (13.4) درصد کاهش یابد، اما طبق این سروی استخدام در سه ماه گذشته روند نزولی را پیموده است. تعداد پاسخ دهندگانی که گفته اند کارمندان شان کاهش یافته 36.6- فیصد بیشتر از آنانی اند که گفته اند در سه ماه گذشته تعداد کارمندان شان افزایش یافته بود.

شرکت های ساختمانی (-20.47) و سکتور تولید (-16.36) تعداد بیشتری از کارمندان شان را در مقایسه به سکتورهای خدمات (-16.21) و تجارت (-12.07) از دست داده اند. این سروی مانند سروی های دیگر نشان میدهد که تمام سکتورها نسبت به افزایش استخدام در شش ماه آینده نسبت به سه ماه قبل خوشبین استند. در حالی که در این سروی اندکی نزول نموده است

د. وضعیت امنیتی

شرایط امنیتی در مناطق قندهار، هرات، کابل و ننگرهار بهتر شده است. با این حال قندهار یگانه ولایت دارای شاخص مثبت و بلخ دارای بدترین وضعیت امنیتی در این سروی نشان میدهد.

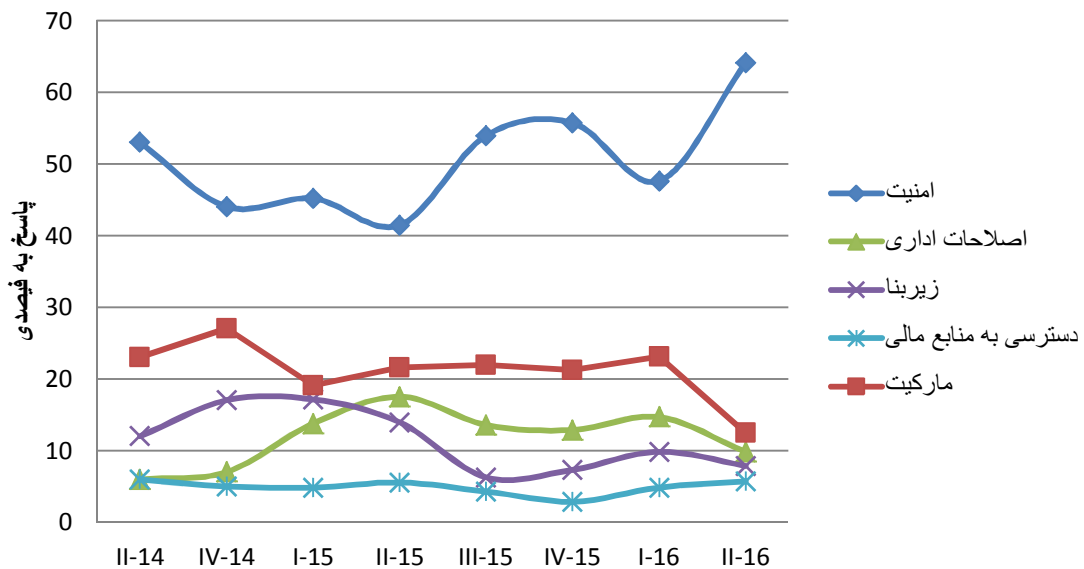

ه: موانع موجود برسر راه کاروبار:

ارزیابی موانع عمده کاروبار نشان می دهد که امنیت کافی مهم ترین عامل برای توسعه و انکشاف کاروبار متشبهین است. پس از امنیت به ترتیب تقاضا و بازار برای محصولات و خدمات، اصلاحات اداری، زیرساخت های بهتر و دسترسی به منابع مالی عوامل اساسی برای رشد کاروبار اقتصادی به شمار میروند. طوری که در گراف مشاهده می کنید تقاضا برای اصلاحات اداری افزایش یافته و برای چهارمین بار رقم کسانی که اصلاحات اداری را مهم ترین نیاز برای توسعه و انکشاف کاروبارشان قلمداد کرده اند، نسبت به آنانی که انکشاف زیرساخت ها را در صدر خواسته های شان قرار داده اند، افزایش یافته است.

ACCI BCI

گراف 09: موانع موجود بر سر راه کاروبار
1395-1391

ضمیمه:

تعریف شرایط کاروبار

شرایط کاروبار بر اساس سروی دوره ای شرکت های تولیدی، ساختمانی، خدماتی و تجارتي تشخیص می گردد. از مسوولان شرکت ها درباره وضعیت کنونی و انتظارات شان درمورد شش ماه آینده پرسیده می شود. آنان وضعیت کاروبار شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر از عادی، عادی، بدتر از عادی) و انتظارات شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر خواهد شد، تغییر نخواهد کرد، بدتر خواهد شد) انتخاب می کنند.

گزینه بهتر از عادی را مثبت و گزینه بدتر از عادی را منفی فرض می کنیم. شاخص وضعیت کنونی از تفریق فیصدی پاسخ های مثبت و منفی بدست می آید. در عین حال شاخص انتظارات از تفاوت میان فیصدی گزینه "بهتر خواهد شد" و "بدتر خواهد شد" بدست می آید.

شرایط کاروبار عبارت از اوسط حسابی وضعیت کاروبار و انتظارات می باشد.

گزینه های "عادی" و "تغییر نخواهد کرد" نقطه صفر در نظر گرفته می شود. شاخص شرایط کاروبار از صفر تا مثبت 100 (بیشترین) و منفی 100 (کمترین) می تواند تغییر یابد. بعدها، زمانی که سری های زمانی (time series) بوجود آمد، نقطه صفر شرایط کاروبار با توجه به نتایج سروی سال معیار معین خواهد شد و سالهای بعد بر اساس آن سال سنجیده خواهد شد.

تهیه کنندگان گزارش: یونس نگاه، تمنا نظر و داکتر مسعود پروانفر

مصاحبه کنندگان: محمد ذکریا، معصومه، سنجر و شیرازالدین

تماس با دفتر تحقیق: research1@acci.org.af